

List izhaja vsak dan, nedeljska. Naročnina: za 1 mesec L 8, celoletno L 75, v inosest mesece L 30 st. — Oglasnina za 1 mm prostora: govorne in obrtne oglase L 1, za osmrtnice, zahvale, 1,50, oglase denarnih zavodov L 2, prvi strani L 2.

EDINOST

Uredništvo in upravnništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20, Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravnisti. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne "Edinosti". Poduredništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

O odgovornosti za svetovno vojno

To vprašanje pokuka vsako toliko časa od vojne sem na površje in se o njem ponovno govori. Pred leti se je poskušalo doseči na vse načine tako od strani raznih evropskih vlad kot od strani raznih drugih mest, da bi se končno nehal pretres, kdo je odgovoren za krvavo svetovno vojno, kje so vzklili prvi vzroki za to krvoprelitje. Toda namesto tega vidimo, kot reče, da se literatura o tem vprašanju množi od dne do dne. Dan za dnem se pojavljajo v javnosti nove polemike s tega ali onega vidika, medtem ko se istočasno vsestransko objavljajo dokumenti o pričetku vojne in o vzrokih, kateri so pritrili Evropo do onih dejstev. Na drugi strani pa zopet lahko opazujemo Nemčijo in njeno neumorno delo, da bi se rešila trdih očitkov, češ da je bila ona glavni vzrok za prelom svetovnega mira. Jasna priča tega nemškega napora so besede maršala Hindenburga ob priliki odkritja tannenberškega spomenika.

Priznati moramo danes, da imamo polno ljudi, pa tudi z najvišjih mest in ne samo na strani bivših centralnih držav, temveč tudi v vrstah antante, kateri, če že ne zahtevajo revizije versailleskega mira, pa vsaj razpravljajo o krivici za vojno in o vzrokih vojne. Predvsem prinašajo dolge članke o navedenem predmetu najznamenitejši ameriški in angleški listi; toda na drugi strani niso redki ne francoski in tudi ne italijanski novinarji, ki v svojih listih odpirajo kolone tiščenju navedenih vprašanj. Fronta pisateljev o vzrokih svetovne vojne stopa predvsem v odločno polemiko z znanim francoskim stališčem, kateremu je dal jedro Poincaré v svoji knjigi "O početkih vojne".

V kratkem pregledu bi bilo težko zabeležiti samo najvažnejšo literaturo o navedenem predmetu. Vsekakor pa, če opazujemo razvoj literature o vprašanju odgovornosti, bomo videli, da grešijo oni državniki in tovarševniki na ta način, da politiki, ki pravijo, da pripada stvar prošlosti in da se je ne sme preveč upoštevati. Seveda hočejo na ta način le eliminirati gotove članke in dokumente.

V glavnem hočemo podati tukaj le par najnovejših primerov. Ameriški časopis "Current History", priloga newyorškega "Timesa", je prinesel v eni številki preteklega leta tri članke o predmetu: "Odgovornost za svetovno vojno". Francoski publicist Demartial, eksponent revizionistične teorije, obtožuje radi svetovnega konflikta Francijo, Rusijo in Britanijo ter pravi, da je bil istega mnenja že leta 1915, ko so o tem razpravljali razni krogi. Radi tega zahteva ponovno razpravljanje o stvari in celo revizijo versailleske mirovne pogodbe. Kakih pravih, temeljnih trditve ali vzrokov pa tam ne navaja.

Važna izjavljana o tem predmetu nam podaja znameniti predsednik čehoslovaške republike Masaryk v svoji knjigi "Boj za samoodločbo", posvečeni češkim legionarjem. On odločno obtožuje Nemčijo ter pravi: "Nemčija se je gospodarsko vedno bolj dvigala. Njena industrija se je širila, zato je iskala trga zanj; to je bil njen prvi vzrok za vojno. Drugi pa je ta, da je nemški imperialistični nacionalizem že od 1870. leta napredoval, kako bo zadostil svojim velikim imperialističnim težnjam. Skoraj vsa nemška znanstvena literatura je stopila v službo teh njenih teženj. — Znameniti Treitschke je n. pr. podal temu nacionalizmu duševno podlago ter pripravil narod za bodočo nadvlado v Evropi. — Bismarck pa je začrtal politične smeri, po katerih naj se ravna. Zatorej ni čudno, da se je iz tega intenzivnega pripravljavanja rodilo načelo: "Drang nach Osten", ki je pač toliko kot bojni klic.

Zelo zanimiva je tudi debata o sarajevskem atentatu, ki sta jo vodila med sabo zadnji dve leti v Jugoslaviji znani radikalni prvak Jovanović in Nikola Pašić, eden v "Krvi Jugoslavenstva", a drugi v parlamentu in

časopisih, nakar je Jovanović obmolčal. Lord Rothermereova akcija za revizijo trianonske pogodbe je čitateljem še v živem spominu. Podobno akcijo za revizijo ravno iste pogodbe je začel v nekaterih angleških časopisih tudi senator Cesena.

To je le nekoliko primerov iz takozvanih polemik "O krivici svetovne vojne". Predmet bi se, če bi ga površno motrili, ne zdel tako važen. Vendar se danes evropsko časopisje tu pa tam oglasi s kako novo polemiko ravno o tem predmetu. Nemško

časopisje seveda pravi v tem oziru. Nemčija je v hudih gospodarskih stiskah. Še vedno jo kot mora tlačiti ogromne reparacijske obveznosti. Radi tega je treba, da se reši in izbrise krivdo za svetovno vojno s sebo. V ta namen agitira njeno časopisje in v isti namen je rekel Hindenburg pred tannenberškimi spomeniki: "Nismo krivi!" — Nekateri ameriški časopisi jim radi tega gredo z raznimi članki tu pa tam, kot vidimo, na roko. Vprašanje pa je že sedaj, kakšen bo uspeh? N.

Romunski zunanji minister prispel v Rim Italija in Romunija

Izjave ministra Titulescu
MILAN, 24. Posebna poročevalca tukajšnjega "Corriere della Sera" novinarja P. Pupino-Carbonella je včeraj sprejel romunski zunanji minister g. Titulescu in mu podal med drugim naslednje izjave:

"Tekom svojega političnega delovanja sem podpisal 24 pogodb, ki so bile vse miroljubne in so imele namen konsolidirati evropski politični red, kot ga je ustvarila vojna. Sedaj grem v Rim, da se sestanem z on. Mussolinijem, katerega kljub zelo prijateljskim odnosom, ki vežejo Italijo in Romunijo, nimam še čast poznati. Razgovor bo odkritosten in lojalni in se bo nanašal na splošno politična vprašanja, ki zanimajo obe državi. Upam, da bo ta izmenjava idej še bolj okrepila italijansko-romunsko odnose."

"Jaz sem globoko prepričan, da preveča italijansko politiko duh miroljubnosti. Isti duh vodi tudi romunsko zunanjo politiko. Romunski si želi miru, kakaj ona nima nikakih teritorialnih zahtev, pač pa mora celiti rane, katere ji je zadala svetovna vojna, urediti mora razna notranjepolitična in gospodarska vprašanja itd. Za vse to ji je potreben mir; v tem nam je italijansko prijateljstvo prav posebno potrebno."

"Mir je mogoče ohraniti samo s spoštovanjem mirovnih pogojev. Romunija hoče na podlagi polne enakopravnosti sodelovati z velikimi zavezniki Italijo, Francijo in Anglijo ter z državami Male antante, katerih politika ima skupne in zgolj obrambne cilje, ker stremi za ohranitvijo "statusa quo" v Osebnosti Evrope. Takšnega značaja je tudi zveza med Poljsko in Romunsko. Tudi kar se tiče bivših sovražnih držav je Romunija pripravljena sodelovati z njimi v okviru mirovnih pogojev. Glede Balkana sem prepričan, da si vsi balkanski narodi resnično želijo miru. Svoobodno in neodvisno Albanijo smatram kot predpogoj za ohranitev miru."

"Trgovinska pogajanja med Italijo in Romunijo niso bila pretrgana, pač pa samo odložena. Romunski carinski tarifi se še pripravljajo, a ko jih bo parlament odobril, bom poslal v Rim delegacijo, ki bo obnovila pogajanja. Ne dvomim, da bo mogoče doseči sporazum na podlagi skupnih interesov. Ko bo sklenjena trgovinska pogodba, bodo postali tudi trgovinski stiki med obema državama bolj živahni."

Prihod v Rim

Sprejem na postaji

RIM, 24. Ob 10.10 se je pripeljal na postajo Termini romunski zunanji minister g. Titulescu. Prispel je s svojo družino iz San Rema; nocoj, pet minut po polnoči je bil odpotoval iz Genova. Na postaji v Rimu so ga sprejeli romunski poslanik z vsem osebjem poslaništva, glavni ceremonijalni ravnatelj zunanje ministrstva ter kap. Mameli, šef kabineta v ministrstvu za zunanje zadeve.

V palači „Chigi“

Sestanek z on. Mussolinijem
RIM, 24. Romunski zunanji minister se je nastanil v hotelu "degli Ambasciatori". Že opoldne ga je sprejel v palači Viminale predsednik vlade, ki se je z njim dalj časa prisrčno razgovarjal, toda njegov današnji poset, kot smo že včeraj poro-

čali, ni bil političnega značaja. Daljši razgovor o političnem položaju bodeta imela oba državnika tekom jutrišnjega popoldneva. V petek bo prisostvoval romunski zunanji minister svetosti, ob priliki katere se bo položil temeljni kamen za zgradbo romunske akademije, ki se bo zgradila v Valle Giulia.

Ob 15.30 je sprejel g. Titulescu zastopnike italijanskega tiska, katerim je uvodoma izjavil, da ne namerava podati nikakih pravih političnih izjav, dokler ne bo imel daljšega sestanka z načelnikom vlade. "Že 19 nepretrganih let", je rekel minister, "prihajam v Italijo in ljubim vašo deželo, ki jo zelo občudujem. Sem velik občudovalec on. Mussolinija. Kar je on storil za vašo državo, je naravnost ogromno." O odnosih med Italijo in Romunijo je izjavil minister:

"Ponavljam vam še enkrat, da je Romunija, ki nima več nikakih nacionalnih aspiracij, skrajno miroljubna država. Prepričan sem, da je tudi italijanska politika nadvse miroljubna. Ker nimata obe državi nikakih nasprotujočih si interesov, pač pa mnogo skupnih, bodo postali odnosi med njima vedno tesnejši. Moj poset bo nedvomno prispeval k uresničenju tega cilja." O italijansko-romunski trgovinski pogodbi, za katero se imajo pričeti pogajanja, je rekel minister skoro isto, kar je dejal poročevalcu milanskega lista "Corriere della Sera". O Rusiji pa je končno dejal, da je zanj vprašanje Besarabije rešeno. Če bi bili tega mnenja tudi Rusi, tedaj bi bili že davno vzpostavljeni najromnejši diplomatski odnosi med obema državama. "Mi si to iz vsega srca tudi želimo", je zaključil minister Titulescu svoje izjave rimskim novinarjem.

Ministrski svet

se bo sestal 20. februarja

RIM, 24. Ministrski svet se sestane v ponedeljek, dne 20. februarja, v palači Viminale ob 10. uri dopoldne.

Jutri se sestane v palači Littorio pod vodstvom glavnega tajnika fašistske stranke o srednji mednarodni odbor. Med drugim bo po vsej verjetnosti razpravljalo o predpisih, ki bodo izdani pokrajinskim mednarodnim odborom za določevanje cen življenjskim potrebščinam in drugemu blagu, ki do sedaj še niso bili podvrženi določevanju cen s strani teh odborov.

Skrb za ceste

Kako bo delovalo avtomobilno državno cestno podjetje

RIM, 24. Danes so se zbrali v palači Viminale finančni minister on. Volpi, minister za javna dela on. Giuriati, predsednik italijanskega avtomobilskega kluba senator Crespi in še nekatere druge osebnosti k pripravljavanju sestanka za ustanovitev avtonomnega državnega cestnega podjetja. Sestanek je vodil načelnik vlade on. Mussolini. Na tem sestanku je minister za javna dela Giuriati očrtal osnovne smernice, po katerih bo organizirano novo podjetje, in naloge, katere mu bodo naložene.

Podjetje bo moralo skrbeti predvsem za vzdrževanje celega omrežja cest prvega razreda, ki obsega približno 20.500 km. Za vzdrževanje pokrajinskih in občinskih cest bodo morale še nadalje skrbeti pokrajine in občine. Vzdrževanje cest prvega razreda bo moralo odgovarjati vedno bolj naraščajočim potrebam

prometa in za to vzdrževanje se bodo uvedli najmodernejši sistemi cestne tehnike. Poleg vzdrževanja bo moralo podjetje tekom prvih štirih let svojega obstoja poskrbeti za definitivno regulacijo približno 600 km cest. Skrbelo bo končno tudi za več ali manj trajno tlakovanje vsaj 50 km vseh velikih cest, kjer se stekajo in izhajajo iz Rima in drugih velikih mest, ter cest, ki se nahajajo v bližini mej.

Dohodke podjetja bodo tvorili prispevki države in pokrajini ter avtomobilske pristojbine za kroženje in za vzdrževanje cest. Načrt je docela odobril ministrski predsednik, ki je naročil poročevalcu ministru Giuriati, naj na podlagi tega načrta takoj izdela zakonski osnutek, ki bo predložen v odobritev ministrskemu svetu o priliki njegovega prihodnjega zasedanja.

Istočasno bo poleg cestnega podjetja ustanovljena tudi cestna milica, ki ji bo poverjeno nadzorstvo nad cestami in cestnim prometom in ki bo morala nuditi eventualno pomoč avtomobilistom. Kakor poroča "Giornale d'Italia", bo štela cestna milica približno 5000 mož.

Kinematografi

organizacije "Balilla"

RIM, 24. Vodstvo organizacije "Balilla" je razposlalo v poslednjih dneh pokrajinskim odborom stroga navodila, v katerih je rečeno, da morajo imeti občinski odbori svoje lastne kinematografske dvorane. V glavnih pokrajinskih mestih morajo ti odbori takoj pričeti s pripravi, da bodo na dan 25. marca o priliki praznovanja devete obletnice ustanovitve fašizma lahko otvorili kinematografi organizacij "Balilla".

Vodstvo organizacije je v preteklih dneh stopilo v stike z zavodom "Luce", ki se je obvezal, da bo sodeloval pri izvedbi tega načrta. Pokrajinskim odborom bo še pravočasno poslan potrebni material za opremo in obratovanje kinematografov. Dobil bo posebne projekcijske aparate in motorje, ki se bodo lahko prenašali iz kraja v kraj. Poleg tega bodo v posameznih pokrajinskih mestih ustanovljene velike založbe organizacije "Balilla", ki bodo zlagale vse kinematografe s periodičnimi programi. V tem pogledu bodo dobili predsedniki pokrajinskih odborov še naknadne natančnejše informacije.

Sprejem pri načelniku vlade

RIM, 24. Načelnik vlade je danes sprejel odbornike sindikata promovirancev v gospodarskih, trgovinskih in socialnih vedah. Tekom sprejema je pokazal veliko razumevanje za njene probleme gospodarskega, trgovinskega in socialnega značaja in se je informiral o kongresu tega sindikata, ki se je vršil v nedeljo in včeraj v Rimu.

Smrt senatorja

RIM, 24. Danes ob 15.30 je v Rimu umrl senator Pompei Molmenti.

Občinski sveti

RIM, 24. Ustanavljanje občinskih svetov po mestih, ki štejejo preko 20 tisoč prebivalcev, napreduje z naglico. Do sedaj so bili ustanovljeni občinski sveti v petnajstih mestih. Pripravljajo se ustanovitve drugih 44 občinskih svetov, med katerimi sta tudi Gorica in Trst. V ostalih 55 mestih pa je treba prej še določiti število svetnikov, nakar bodo tudi v teh mestih sestavljeni občinski sveti.

Urugvajsko odposlanstvo v senatu in poslanski zbornici

RIM, 24. Urugvajsko odposlanstvo si je tekom današnjega popoldneva ogledalo palači Madama in Montecitorio, prostore visoke in poslanske zbornice. Popoldne se je podalo na grič Janikul, kjer je položilo na Garibaldijev spomenik lep venec.

Pitigrilli izpuščen na svobodo

TURIN, 24. Pisatelj Dino Segre, znan pod imenom Pitigrilli, je bil izpuščen na svobodo, ker so se obdolžitve proti njemu izkazale kot neosnovane. Temeljile so baje na obrekovanju, ki ga je zagrešil iz osebnih razlogov njegov sodružnik Anselmo Jona, katerega je oblast radi tega dala sedaj aretirati.

Stabilizacija francoskega franka

Razprava o finančni politiki vlade v poslanski zbornici

PARIZ, 24. V poslanski zbornici se je danes pričela razprava o francoskih finančnih, ki je bila, kot smo poročali, na željo ministrskega predsednika Poincaréja odložena ter je imela priti sedaj po zaključitvi razprav o državnem proračunu na vrsto.

Za razpravo o finančni politiki vlade se je prijavilo 27 govornikov in bi morala, sodeč po njihovem številu, trajati najmanj kakih 10 dni. Davi pa so se v poslanskih krogih pojavile govorice, da bo po govorih kakih 10 poslancev zahteval besedno načelnik vlade Poincaré za svoj finančni ekspozé. Omenjeni krogi zagotavljajo, da Poincaré ne bo dopustil, da bi kateri izmed njegovih predgovornikov zašel s finančnega na politično polje. Svoj govor bo imel bržkone v petek.

Tekom dneva se je razširila po mestu vest o kompromisu med vlado in radikalnimi socialisti, glasom katerega ti poslednji vladi ne bodo povzročali težko tekom razprave o francoski finančni politiki. Zato pa se ne bo na drugi strani Poincaré v svojem govoru dotaknil vprašanja o nepovoljnem finančnem položaju, ki so ga ustvarile prejšnje kartelistične vlade.

V svojem govoru bo baje Poincaré napovedal stabilizacijo francoskega franka. Mero-dajni finančni in politični krogi pa zatrjujejo v ostalem, da frank še ne bo tako kmalu stabiliziran.

Pričetek zasedanja

Jugoslovenske nar. skupščine

BEOGRAD, 24. V tekočem letu se je danes prvič sestala narodna skupščina. Njena današnja seja je bila zgolj formalnega značaja, vendar pa je bila mestoma precej živahna.

Po običajnih formalnostih je prvi spregovoril predsednik dr. Ninko Perić, ki je obvestil narodno skupščino o radostnem dogodku na kraljevem domu. Nato so bila prečitana razna poročila, uvodoma ukaza o imenovanju Čede Radovića za notranjega ministra ter poročilo o demisiji ministra brez portfelja Velje Popovića. Javljeno je bilo, da se razni na poslednjem zasedanju sprejeti zakoni dobili največjo sankcijo. Sledilo je čitanje seznama zakonskih predlogov, ki so bili na novo predloženi narodni skupščini.

Opozicijsalni poslanec dr. Šutej je stavil nujni zakonski predlog, da se občinske volitve v Bosni odložijo do konca septembra t. l. Minister notranjih

Pojasnilo

Pred dnevi smo objavili pod naslovom "Rokodelci, ki ne potrebujejo dovoljenja za trgovanje, in oni, ki ga potrebujejo" posnetek določb o trgovinskih kavcijah in o vračanju teh kavcij onim, ki so jih plačali, a niso po končnem veljavnem tolmačenju omenjenih določb podvrženi plačevanju trgovinskih kavcij, ker ne morejo imeti posebnega trgovinskega dovoljenja.

Na razna vprašanja, ki smo jih prejeli v zvezi s tem članicem, odgovarjamo tu vsem, da omenjeno trgovinsko dovoljenje ni istovestno z obrtnim listom (patentom), temveč ravno za posebno trgovinsko dovoljenje, ki je bilo uvedeno koncem I. 1926. in ki ga morajo imeti vsi trgovci in tudi oni obrtniki, ki imajo tudi redno trgovino. Kavcija se plača le enkrat, a onim, ki so jo plačali, a ne potrebujejo posebnega trgovinskega dovoljenja, se dotična svota vrne na podlagi udrnega akta poteštata, ki je naslovljen na finančno intendantco in s katerim se potrjuje, da ni glede vrnitve vplačane kavcije nikakega zadržka ("nulla osta").

Sprejemanje žensk in otrok v industrijska podjetja

Kr. prefektura opozarja vse prizadete, da morajo vsi oni, ki imajo ženske ali otroke v službi, po podjetjih ali delavnicah,

zadev Radović je dejal nato, da bo vprašanje občinskih volitev rešeno s sprejetjem enotnega občinskega zakona. Prižal je nujnost predloga. Po predhodnem sporazumu načelnikov parlamentarnih skupin so bili nato za vse nujne predloge izvoljeni odbori. Prihodnja seja se vrši jutri dopoldne.

Med sejo narodne skupščine se je Svetozar Pribičević, ki je prišel s St. Radićem v Beograd, sestel z Ljubo Davidovićem, s katerim je odšel nato iz dvorane in ostal pri njem vse dopoldne. O tem razgovoru ni hotel dati nobenih pojasnil, čeprav so jih novinarji pričakovali. Za Pribičevićem je Davidović posetil zunanji minister dr. Marinković.

Kralj je tekom dopoldneva sprejel načelnika vlade Veljo Vukičevića v daljši avdienci.

Poleg narodne skupščine sta imela danes sejo tudi poslanska kluba radikalne in demokratske stranke. Demokrati so se na svoji seji bavili z novim davčnim zakonom.

Jugoslovenski finančni odbor sprejel državni proračun

BEOGRAD, 24. Po celodnevni pozno v noč trajajoči seji je finančni odbor v celoti sprejel državni proračun za leto 1928-29 s pripadajočim finančnim zakonom.

Jugoslovenska vlada imenovala svojega poslanika v Budimpešti

BEOGRAD, 24. Sedanji jugoslovenski generalni konzul v Carigradu Radomir L. Lukević je bil imenovan za izrednega polномоћnega zastopnika jugoslovenske vlade v Budimpešti, kjer je bila Jugoslavija precej časa zastopana le po odpravniku poslov.

Novi jugoslovenski poslanik v Angori

ANGORA, 24. Predsednik turške republike Kemal paša je sprejel v svečani avdienci novega jugoslovenskega poslanika v Angori Kazicia, ki mu je izročil svoja akreditivna pisma. Glasom poročila angorske agencije sta imela Kemal paša in poslanik Kazić daljši prisrčni razgovor.

Grški vojni minister podal ostavko

ATENE, 24. Minister vojne general Mazarakis je podal ostavko. Kot vzrok tega svojega postopanja je navedel, da je dovršil nalogo, ki mu je bila naložena. Ministrski predsednik mu je bil namreč naročil, naj skripi predvsem zato, da uvede v grško vojsko disciplino in iztrži iz nje vse revolucionarne duhove. To se naj bi bilo sedaj tudi zgodilo.

DNEVNE VESTI

naznaniti to pristojnemu županstvu najkasneje do 28. februarja 1928. v smislu zakona o delu žensk in otrok od 10. novembra 1907., št. 818.

Za podjetje ali delavnico se smatra vsak prostor, kjer se vrši ročno delo industrijskega značaja bodisi s stroji ali brez njih in neglede na število zaposlenih delavcev obeh spolov in vseh starostnih dob.

Vzorci za naznanitev se dobijo na županstvih, kamor naj se obrnejo zanje ona podjetja, ki so podvržena omenjenemu zakonu.

Ali se bo koval zlat denar?

S tem vprašanjem se bavi zadnja številka publikacije "Rivista Bancaria" ki je glasilo ekonomskega finančnega odseka splošne bančne zveze.

"Ne more biti govor o pravem obtoku zlatih novcev — piše —, temveč enostavno o emisiji omejenega števila zlatih novcev po 100, 200, 500 lir kot v Avstriji. Predpostavljajo, da bo emisija omejena, se je treba vprašati, ali bi bila primerna ali ne. Edini finitelt, ki ima o tem odločati, je vlada, katera more in ho hotela promatrati vprašanje ne le s tehničnega vidika z ozirom na zlato, temveč tudi s političnega vidika.

"Vlada bi utegnla pretrsti vprašanje, ali ni primerno pustiti v roke državljanov, posebno na deželi, nekoliko srednjih (po 100 lir) in večjih zlatih novcev (po 200 in 500 lir), da se poda otipliv in materialno viden dokaz o izvršeni o-

